

Lese og skrive med norske forfattere

Denne gang: Bjørnson - «Faderen»

Innhold:

- Les teksten: Innledning til «Faderen» (utvidet tekst)
- Les teksten: Teksten i originalt språk.
- Samtale om teksten: Snakk om ord og begreper.
- Les teksten: Les i ett minutt. Kort versjon.
- Les teksten: Les i ett minutt. Utvidet versjon.
- Leseforståelse: Finn ordene som mangler.
- Leseforståelse: Svar på spørsmål til teksten.
- Leseforståelse: Sett setningene i riktig rekkefølge.
- Skriveoppgave: Hvordan er det å være den mektigste mannen i bygda?
- Skriveoppgave: Skriv om samfunnet på Bjørnsons tid.
- Skriveoppgave: Muntlig-/skriftlig - Gjenfortell «Faderen» skriftlig eller for en klassevenn.
- Skriveoppgave: Finn ut mer om Bjørnstjerne Bjørnson.
- Tegning: Lag en tegning om hvordan hovedpersonen i «Faderen» har det.
- Spørsmål til teksten: Lag spørsmål, og spør en klassevenn. Skriv ned.
- Leseforståelse: Hvilke ord passer i teksten? Carlsten-versjon (3 alternative ord).
- Ordgjenkjenning: Ordkjeder. Sett strek mellom ordene.
- Ordgjenkjenning: Høyfrekvente ord. Øv og lær.
- Om Bjørnstjerne Bjørnson og novellen «Faderen».
- Sitater av Bjørnson.
- Lærerveiledning.

Bjørnstjerne Bjørnson - «Faderen»

Oppgave ___: Les teksten.

Den mann som det her skal fortelles om, var den mektigste i sitt prestegjeld. Han het Tord Øverås. Han stod en dag i prestens kontor, høy og alvorlig. "Jeg har fått en sønn," sa han, "og vil ha ham døpt." "Hva skal han hete?" - "Finn, etter far min." - "Og fadderne?" - De ble nevnt og var da av bygdens beste menn og kvinner av mannens slekt. "Er det ellers noe?" spurte presten. Han så opp. Bonden stod litt og tenkte. "Jeg vil gjerne ha ham døpt for seg selv," sa han. "Det vil si på en hverdag?" spurte presten. Han så opp igjen. "Ellers er det ingen ting." Bonden dreide luen, som om han ville gå. "På Lørdag førstkommende, klokka 12 middag". Da reiste presten seg: "Jeg må si deg dette," sa han, og gikk like bort til Tord, tok hans hånd og så ham inn i øynene. "Gi Gud at barnet må bli deg til velsignelse!"

Seksten år etter den dag stod Tord i prestens stue. "Du holder deg godt, du Tord," sa presten. Han så ingen forandring på ham. "Jeg har heller ingen sorger," svarte Tord. Til dette tidde presten, men en stund etter spurte han: "Hva er ditt ærend i kveld?" "I kveld kommer jeg om sønnen min som skal konfirmeres i morgen." "Han er en flink gutt." "Jeg ville ikke betale presten før jeg hørte hva nummer han fikk på kirkegulvet." - "Han skal stå nummer én." "Jeg hørte dette og her er 10 daler til presten." - "Er det ellers noe?" spurte presten. Han så på Tord. "Ellers er det intet." Tord gikk.

Bjørnstjerne Bjørnson - «Faderen»

Oppgave ___: Les teksten på språket fra forfatterens tid.

Den mægtigste Mand i det Præstegjæld, hvorom her skal fortællles, hed Thord Øveraas. Han stod en Dag i Præstens Kontor, høi og alvorlig; «jeg har faaet en Søn», sagde han, «og vil have ham over Daaben». – «Hvad skal han hede?» – «Finn efter Fader min.» – «Og Fadderne?» – De blev nævnede og var da Bygdens beste Mænd og Kvinder af Mandens Slægt. «Er der ellers noget?» spurgte Præsten, han saa op. Bonden stod lidt; «jeg vilde gjerne have ham døbt for sig selv», sagde han. – «Det vil sige paa en Hverdag?» – «Paa Lørdag førstkommende, 12 Middag.» – «Er der ellers noget?» spurgte Præsten. «Ellers er der ingen-ting»; Bonden dreiede Huen, som vilde han gaa. Da reiste Præsten sig; «endnu dog dette», sagde han og gik lige bort til Thord, tog hans Haand og saa ham ind i Øinene: «give Gud, at Barnet maa blive dig til Velsignelse!»

Sexten Aar efter den Dag stod Thord i Præstens Stue. «Du holder dig godt, du Thord», sagde Præsten, han saa ingen Forandring paa ham. «Jeg har heller ingen Sorger», svarede Thord. Hertil taug Præsten, men en Stund efter spurgte han: «Hvad er dit Ærinde i Kveld?» – «I Kveld kommer jeg om Sønnen min, som skal konfirmeres imorgen.» – «Han er en flink Gut.» – «Jeg vilde ikke betale Præsten, før jeg hørte, hvad Nummer han fik paa Kirkegulvet.» – «Han skal paa Nummer I.» – «Jeg hører dette, – og her er 10 Daler til Præsten.» – «Er der ellers noget?» spurgte Præsten, han saa paa Thord. – «Ellers er der intet.» – Thord gik.

Bjørnstjerne Bjørnson - «Faderen»

Oppgave ___: Snakk om ordene og begrepene i teksten.

Hva betyr «prestegjeld»?

Hva betyr «fadderne»?

Hva betyr «bli deg til velsignelse»?

Hva betyr «ærend»?

Hva betyr «stå nummer én»?

Hva betyr «10 daler»?

Andre ord og uttrykk som vi må finne ut av?

Bjørnstjerne Bjørnson - «Faderen»

Oppgave ____: Hvor mange ord klarer du å lese på ett minutt?

	<u>Ord:</u>
Den mann som det her skal fortelles om, var den mektigste i sitt prestegjeld. Han het Tord Øverås. Han stod en dag i prestens kontor, høy og alvorlig. "Jeg har fått en sønn," sa han, "og vil ha ham døpt." "Hva skal han hete?" "Finn, etter far min." "Og fadderne?" De ble nevnt og var da av bygdens beste menn og kvinner av mannens slekt. "Er det ellers noe?" spurte presten. Han så opp. Bonden stod litt og tenkte. "Jeg vil gjerne ha ham døpt for seg selv," sa han. "Det vil si på en hverdag?" spurte presten. Han så opp igjen. "Ellers er det ingen ting." Bonden dreide luen, som om han ville gå. "På Lørdag førstkommende, klokka 12 middag". Da reiste presten seg: "Jeg må si deg dette," sa han, og gikk like bort til Tord, tok hans hånd og så ham inn i øynene. "Gi Gud at barnet må bli deg til velsignelse!"	11 21 25 36 48 49 54 65 75 85 94 98 111 122 131
Seksten år etter den dag sto Tord i prestens stue. "Du holder deg godt, du Tord," sa presten. Han så ingen forandring på ham. "Jeg har heller ingen sorger," svarte Tord. Til dette tidde presten, men en stund etter spurte han: "Hva er ditt ærend i kveld?" "I kveld kommer jeg om sønnen min som skal konfirmeres i morgen." "Han er en flink gutt." "Jeg ville ikke betale presten før jeg hørte hva nummer han fikk på kirkegulvet." "Han skal stå nummer én." "Jeg hørte dette og her er 10 daler til presten." "Er det ellers noe?" spurte presten. Han så på Tord. "Ellers er det intet." Tord gikk.	140 150 158 168 171 180 191 200 212 222 229

Hvor mange ord klarte du?

1. gang: _____ 2. gang: _____

Bjørnstjerne Bjørnson - «Faderen»

Oppgave ___: Hvilke ord mangler?

Den mann som det her skal fortelles om, var den mektigste i sitt prestegjeld. Han het Tord Øverås. Han stod en dag i prestens _____, høy og alvorlig. "Jeg har fått en sønn," sa han, "og vil ha ham døpt." "Hva skal han hete?" - "Finn, etter far min." - "Og fadderne?" - De ble nevnt og var da av bygdens beste menn og _____ av mannens slekt. "Er det ellers noe?" spurte presten. Han så opp. Bonden stod litt og _____. "Jeg vil gjerne ha ham døpt for seg selv," sa han. "Det vil si på en hverdag?" spurte presten. Han så opp igjen. "Ellers er det ingen ting." _____ dreide luen, som om han ville gå. "På Lørdag førstkommende, klokka 12 middag". Da reiste presten seg: "Jeg må si deg dette," sa han, og gikk like bort til Tord, tok hans hånd og så ham inn i øynene. "Gi Gud at _____ må bli deg til velsignelse!"

Seksten år _____ den dag stod Tord i prestens stue. "Du holder deg godt, du Tord," sa presten. Han så ingen forandring på ham. "Jeg har heller ingen _____," svarte Tord. Til dette tidde presten, men en stund etter spurte han: "Hva er ditt ærend i kveld?" "I kveld kommer jeg om sønnen min som skal konfirmeres i morgen." "Han er en _____ gutt." "Jeg ville ikke betale presten før jeg hørte hva nummer han fikk på kirkegulvet." - "Han skal stå _____ én." "Jeg hørte dette og her er 10 daler til presten." - "Er det ellers noe?" spurte presten. Han så på _____. "Ellers er det intet." Tord gikk.

Hvor passer ordene inn i teksten ovenfor? Kryss ut.

Bonden	etter	Tord	kontor	tenkte
barnet	nummer	flink	sorger	kvinne

Bjørnstjerne Bjørnson - «Faderen»

Oppgave ___: Svar på spørsmålene. Bruk hele setninger.

Hva heter den mektigste mannen i bygda?

Hvorfor kom han for å snakke med presten?

Hvor mange år gikk det til neste gang han kom til presten?

Hva ville han denne gangen?

Hvor skulle sønnen hans stå på kirkegulvet?

Bjørnstjerne Bjørnson - «Faderen»

Oppgave ___: Sett setningene i riktig rekkefølge.

«Gutten min skal konfirmeres i morgen.»

"Jeg har fått en sønn."

Tord Øverås var den mektigste i sitt prestegjeld.

Seksten år senere kom Tord til presten igjen.

«Han skal stå som nummer én.»

Bjørnstjerne Bjørnson - «Faderen»

Oppgave ___: Lag en tegning fra «Faderen».

Bjørnstjerne Bjørnson - «Faderen»

Oppgave ___ : Lag spørsmål til «Faderen». Spør en klassevenn.

Ditt spørsmål:

Klassevennens svar:

Ditt spørsmål:

Klassevennens svar:

Ditt spørsmål:

Klassevennens svar:

Ditt spørsmål:

Klassevennens svar:

Ditt spørsmål:

Klassevennens svar:

Bjørnstjerne Bjørnson - «Faderen»

Oppgave ___: Hvilket ord passer i teksten?

(Sett strek.)

Den mann som det her skal fortelles om, var den mektigste i sitt prestegjeld. Han (reiste – het – fanget) Tord Øverås. Han stod en dag i prestens kontor, høy og alvorlig. "Jeg har fått en sønn," sa (han – hun – det), "og vil ha ham døpt." "Hva skal han hete?" - "Finn, etter far min." - "Og fadderne?" - De ble nevnt og var da av bygdens beste menn og kvinner av mannens slekt. "Er det ellers noe?" (ringte – spurte – hvisket) presten. Han så opp. Bonden stod litt og tenkte. "Jeg vil gjerne ha ham døpt for (seg – noen – mange) selv," sa han. "Det vil si på en hverdag?" spurte presten. Han så opp igjen. "Ellers er det ingen ting." Bonden dreide luen, som om han ville gå. "På Lørdag førstkommende, klokka 12 middag". Da reiste presten seg: "Jeg må si deg dette," sa han, og gikk like bort til Tord, tok hans (bok – hånd – jakke) og så ham inn i øynene. "Gi Gud at barnet må bli deg til velsignelse!"

Seksten år etter den dag stod Tord i prestens stue. "Du holder deg godt, du Tord," sa presten. Han så ingen forandring på ham. "Jeg har heller (ville – ganske – ingen) sorger," svarte Tord. Til dette tidde presten, men en stund etter spurte han: "Hva er ditt ærend i kveld?" "I kveld kommer jeg om sønnen (oss – min – vi) som skal konfirmeres i morgen." "Han er en flink gutt." "Jeg ville ikke betale presten før jeg hørte hva nummer han fikk på kirkegulvet." - "Han skal stå (nummer – veldig – tidlig) én." "Jeg hørte dette og her er 10 daler til presten." - "Er det ellers noe?" spurte presten. Han så på Tord. "Ellers er det intet." Tord gikk.

Bjørnstjerne Bjørnson - «Faderen»

Oppgave ___: Ordgjenkjenning. Ordkjeder. Sett strek.

somheromvarden

sitthanstoddagog

jegfåttsavilhva

etterminbleavbeste

elleropplittgjerneselv

spurteigjeningentingville

lørdagklokkamidtagreisedette

gikkborthåndbarnstue

godthellerstundkveldkommer

skalmorgengutthørtenummer

Bjørnstjerne Bjørnson - «Faderen»

Oppgave ___: Ordgjenkjenning. Høyfrekvente ord.

som - her - om - var - den

sitt - han - stod - dag - og

jeg - fått - sa - vil - hva

etter - min - ble - av - beste

eller - opp - litt - gjerne - selv

spurte - igjen - ingen - ting - ville

lørdag - klokka - middag - reise - dette

gikk - bort - hånd - barn - stue

godt - heller - stund - kveld - kommer

skal - morgen - gutt - hørte - nummer

Bjørnstjerne Bjørnson - «Faderen»

Oppgave ___: Tegn portrettet av Bjørnson.

Bjørnstjerne Bjørnson - «Faderen»

Bjørnstjerne Bjørnson

Bjørnstjerne Bjørnson ble født 8. september 1832 i Kvikne i Hedmark.

I en periode bodde han og familien i København, og senere i Roma. I 1874 kjøpte han på gården Aulestad i Oppland, hvor han bodde i perioder. Han reiste mye, også utenlands. Bjørnson var teatersjef både i Bergen og Christiania (Oslo).

Foto: Bjørnstjerne Bjørnson

Bjørnson ble kjent med Henrik Wergeland, som var ivrig for å markere 17. mai som nasjonaldag. Dette tente også Bjørnson på, og bidro til at barnetoget på 17. mai ble en tradisjon. Bjørnson skrev blant annet teksten til det som senere skulle bli nasjonalsangen vår, «Ja, vi elsker». Han fikk fetteren sin, Rikard Nordraak til å sette melodi til teksten.

Bjørnson døde i Paris 26. april 1910.

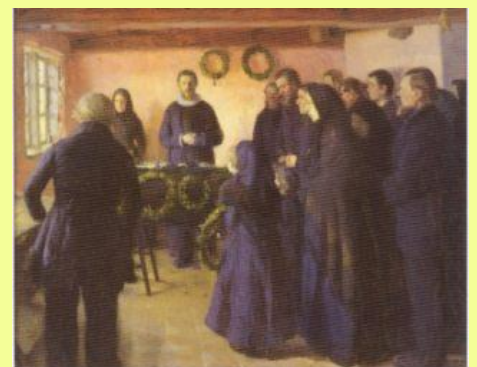
Bjørnson var en av de viktigste forfatterne på 1800-tallet, ikke bare i Norge, men også i Europa. Han var en svært markert personlighet, ikke bare som forfatter, men også som debattant, redaktør, taler og som teatermann. Han skrev romaner, poesi, skuespill, bondefortellinger, taler og massevis av brev.

Novellen «Faderen»

Novellen «Faderen» var én av mange fortellinger Bjørnson skrev, hentet fra bondefortellingene hans. Denne historien ble skrevet i 1860.

«Faderen» handler om en mektig mann i bygda, og hans reise gjennom livet. Vi møter Tord Øverås når han får sønnen sin og går til presten for å be om å få ham døpt. Han kommer igjen 16 år senere da sønnen skal konfirmeres. Senere skal det planlegges bryllup. Men så dør sønnen plutselig, og Tord må komme tilbake til presten for å forberede begravelse.

Vi blir tatt med på Tords reise gjennom livet, og får så se hvordan dette er med på å forme hvordan Tord utvikler seg som menneske videre.

Anna Ancher (1859-1935). A funeral. 1891.

Bjørnstjerne Bjørnson - «Faderen»

Oppgave ___: Sitater av Bjørnson. Les og lær.

Du skal ikke dømme om det du ikke kjenner.

Bøndene, de er vårt lands støtter, de er dets søyler!

*Løft ditt hode, du raske gutt!
Om et håp eller to ble brutt,
blinker et nytt i ditt øye,
straks det får glans av det høye!*

*Hvor der ingen kamp er, kan der heller ingen seier
komme.*

*Men livet består ikke av ord. Livet består av
realiteter.*

Lykken er ofte så kort.

Oppdragelsen er et talent som meget få har.

Enkelte øyeblikk er valg-øyeblikk for hele livet.

Bjørnstjerne Bjørnson - «Faderen»

Lærerveiledning:

Bjørnstjerne Bjørnson skrev romanen *Faderen*, som kom første gang ut i 1860. Den er hentet fra de mange bondefortellingene Bjørnson skrev. Noen vil også kalle teksten en novelle.

«Faderen» handler om en av bygdens mektige menn. Vi følger Tord Øverås fra han kommer til presten for å få sønnen sin døpt. Deretter møter vi Tord igjen når han kommer til presten for sønnens konfirmasjon, forberedelse av sønnens bryllup og sønnens plutselige død. Fortellingen handler om hvordan det som skjer gjennom livet påvirker ham og former ham som menneske.

Øvingsarkene i dette opplegget vil passe best for elever i 5. – 7. trinn. Med tilpasninger kan de nok også brukes ned i 4. klasse, og videre opp på 8.-9. trinn. Tekstene er bearbeidet litt med hensyn til språk for å tilpasses elevene de er beregnet på.

Hensikten med forfatterserien:

Norge har hatt mange dyktige forfattere opp gjennom tidene. I dag blir ofte mange av disse forfatterne glemte. Litt av hensikten med denne serien er å få disse forfatterne fram i lyset igjen, slik at dagens barn og unge kan bli kjent med dem og hva de skrev. Det er mye vi kan lære av disse forfatterne, både i forhold til språk, sjanger, historie, innhold, form, og aktualitet.

Tanken er også at tekstene i denne serien kan brukes i arbeidet med å utvikle lese- og skriveferdighetene til elevene. Det er laget varierte oppgaver, med tanke på å trene lesehastighet, leseforståelse, ord- og begrepsforståelse/-innlæring, skriveferdighet, faktainnhenting, sette seg inn i datidens samfunn, skildring muntlig/skriftlig/visuelt, mm. Opplegget er også laget slik at det kan tilpasses ulike nivå i klassen, og brukes etter behov.

Språkutvikling:

Tekstene viser hvordan språket var på forfatterens egen tid. Her er det mye som kan tas opp i forhold til språkets utvikling: for eksempel stor bokstav på substantiv, kommaregler, ord som af (=av), der (=som), lidt (=litt), sit (=sit t), d inne i ord (fuld, ind), j for y (øjnene), æ for e (Æbler), lange setninger, delt inn med komma heller enn punktum. Læreren har her mye å velge ut i med tanke på å vise elevene forskjellene på språket da og nå.

Bruken av tekstene

Tekstene i denne serien er hentet fra innledningene til verker av kjente forfattere. De viser hvordan kjente forfattere har startet sine litterære verk. Hva kan vi lære av disse av disse i måten de innleder verkene sine, miljø- og personbeskrivelse, sjanger, tiden de ble skrevet i, språket, språklige virkemidler, og lignende.

Bjørnstjerne Bjørnson - «Faderen»

Forskjellige måter å bruke teksten:

1. Til lesetrening: Lese teksten for å bli kjent med den.
 - a. Lese teksten stille, alene.
 - b. Lese teksten høyt sammen i gruppe eller klasse.
 - c. Lese med læringsvenn: Den ene for den andre, og bytte.
 - d. Gjenfortelle teksten for læringsvenn med egne ord, muntlig/skriftlig.
2. Til samtale:
 - e. Bruk teksten som utgangspunkt for å miljø, tiden det er skrevet i, temaet, språklige virkemiddel, o.l.
 - f. Bruk ordene og begrepene i teksten til å bevisstgjøre og utvide ord- og begrepsforrådet.
3. Trene lesehastighet.
 - g. Hvor mange ord klarer eleven å lese på ett minutt?
 - h. Repetert lesing, for å øve opp ordgjenkjenning og lesehastighet.
4. Til trening av leseforståelse
 - i. Lese teksten, og finne ut hvilke ord som mangler.
 - j. Svare på spørsmål til teksten.
 - k. Sette setninger i kronologisk rekkefølge.
 - l. Lage egne spørsmål til teksten, som eleven bruker til å spørre en annen elev i klassen.
 - m. Finne ut hvilket ord i parenteser som gir mest mening i sammenhengen. Denne oppgavetypen er kjent fra Carlstens lesetester.
5. Til skrive trening:
 - n. Som utgangspunkt for å lage egen fortelling fra tiden teksten er skrevet.
 - o. Gjenfortelle teksten med egne ord, skriftlig eller muntlig.
 - p. Finne ut mer om forfatteren av teksten.
6. Til kreativ utfoldelse:
 - q. Lage en tegning for å illustrere handlingen i teksten.
 - r.

Dette er noen forslag til hvordan bruke teksten til lese- og skrive trening, samt samtale og bevisstgjøring omkring innholdet teksten.

Ellers finnes det nok uendelig med andre måter å bruke teksten på, men her håper vi å ha gitt et knippe forslag som kan være nyttige og utviklende for elevene disse tekstene kommer til å bli brukt på.

Lykke til med det gode lese- og læringsarbeidet.

Med beste hilsen

Olav Kåre Kløvning

Netteleven.no

Bjørnstjerne Bjørnson - «Faderen»

Kilder:

MinVei – Fagbokforlaget: Lytteeksempel til hele [«Faderen»](#).

NDLA - : [Originaltekst](#) av «Faderen».

Norsksidene.no - [Hele teksten av «Faderen»](#).

[Wikipedia.no](#) – Fakta om Bjørnstjerne Bjørnson.

[Store Norske Leksikon](#) – Informasjon om Bjørnstjerne Bjørnson

Aschehoug – [lokus.no](#) – Informasjon om Bjørnstjerne Bjørnson